

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО РОЗУМІННЯ СУТНОСТІ ПОДАТКОВОГО БОРГУ

Заборгованість зі сплати податків і зборів в Україні являє собою загрозу національній безпеці, створюючи умови для наступного недофінансування важливих суспільних потреб. У контексті теоретичного дослідження загальної проблематики оподаткування питанням заборгованості з податків і зборів також неодноразово приділяли увагу В.М. Федосов, Ю. Б. Іванов, А. І. Крисоватий, І. О. Луніна, А. М. Соколовська та ін. Поряд з цим, вважаємо за необхідне привернути увагу до дискусійності питання про визначення сутності заборгованості платників податків перед бюджетом, від якого великою мірою залежить оцінка причин її виникнення та наслідків існування (у моральному, правовому та соціально-економічному аспектах).

В українському законодавстві та у вітчизняній практиці оподаткування широко використовується термін "податковий борг". Так, згідно із Законом України "Про порядок погашення зобов'язань платників податків перед бюджетом та державними цільовими фондами" від 21.12.2000 р. №2181, податковий борг (недоїмка) - це податкове зобов'язання (з урахуванням штрафних санкцій за їх наявності), самостійно узгоджене платником податків або узгоджене в адміністративному чи судовому порядку, але не сплачене у встановлений строк, а також пеня, нарахована на суму такого податкового зобов'язання.

Щодо недоїмки, то в цілому наведене визначення майже відповідає її сутності, за винятком спірного моменту врахування у її складі штрафних санкцій і пені. Варто пригадати, що відповідно до основних засад організації і техніки податкової роботи XIX - першої половини XX ст. під недоїмкою розумілися лише оклади податків, не сплачені у встановлені терміни. Облік штрафів вважався окремим етапом податкової роботи, а їхні суми зазначалися в облікових документах поряд з недоїмкою [1].

У випадку з податками йдеться про не сплачену вчасно платником грошову суму, що належала до сплати на користь держави відповідно до чинного законодавства, термін та умови користування якою жодним чином сторонами не погоджувалися. За змістом з таким явищем найбільше співвідноситься поняття "заборгованість". У згаданих джерелах знаходимо: "заборгованість - грошові суми, що підлягають сплаті, але несплачені"; "заборгованість – сума невиконаного зобов'язання, несплаченого боргу" [2].

Таким чином, наведене у законодавстві визначення податкового боргу та його уподібнення з недоїмкою є суперечливим з таких позицій:

1) не можна ототожнювати борг і недоїмку, оскільки поняття боргу стосується переважно договірних відносин, у процесі яких позичається сума на певних умовах та на визначений термін, а недоїмка - це "частина обов'язкового платежу, податку, не внесена до бюджету платником у встановлений державою термін". Боргом визнається у тому числі сума, термін сплати якої настане у майбутньому, а недоїмкою - лише сума, термін сплати якої минув.

2) недоїмка не може включати до свого складу суми штрафів та пені, оскільки останні апріорі не повинні плануватися до справляння, отже, не можуть кваліфікуватися як суми, недобрані державою.

При цьому слід застерегти від можливої плутанини, пов'язаної з паралельним існуванням визначення "заборгованість з податку". Остання являє собою "не виплачену в обумовлені законом терміни суму податку через суб'єктивні та об'єктивні причини" і фактично є тотожною недоїмці та може розглядатися як складова податкової заборгованості.

Наведені роздуми відображають формування фінансових дефініцій. Однак слід враховувати, що податкова заборгованість - поняття. Її варто розглядати у моральній, правовій та соціально-економічній площинах. Лише на цій основі можливе вироблення ефективних методів попередження та шляхів зменшення заборгованості платників податків перед бюджетом, серед яких не остання роль належить адмініструванню податків.

Таким чином, варто зауважити, що кожен платник податків має суто моральний обов'язок щодо участі у фінансуванні суспільних потреб, громадсько-політичних та управлінських утворень. Держава як об'єднання громадян, політична організація суспільства покликана захищати інтереси всіх разом та кожного зокрема. При цьому фінансування витрат щодо такого захисту здійснюється консолідовано. Виокремити потребу та призначення витрат на кожного окремого громадянина технологічно неможливо. Це означає, що недофінансування держави якимось членом суспільства зумовлюватиме недоотримання послуг із правового, фізичного та соціального захисту всіма громадянами. Звідси моральна відповідальність кожного за порушення інтересів громади та громадян.

Список використаних джерел:

1. Мельник В. М. Податковий борг в Україні: причини виникнення та методи скорочення. Науковий вісник НАДПСУ. 2006. № 3. С. 74-81.
2. Ємельянова О.О. Податковий борг: сутність та способи впливу на платника для його погашення. Право та інноваційне суспільство. №1(6). 2016. С. 40.
3. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. Офіц. вісн. України. 2010. № 92. Ст. 3248.

Данилюк Інна Василівна
*Головний спеціаліст сектору документообігу та контролю апарату
Красилівської РДА Хмельницької області*

ЗАХИСТ ПРАВ ДІТЕЙ: ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ

Україна як сучасна європейська держава, відповідно до взятих на себе зобов'язань, прагне створити сприятливе середовище, в якому забезпечувався б гідний захист та розвиток дитини, гарантувалися виконання їх прав та свобод, дотримувались принципи законності, демократичності, рівності, соціальної